

Terdik Szilveszter

Határon túli örökségünk (4. rész)

Bodrogmező görögkatolikus temploma (Istenszülő születése)

Az egykori Zemplén vármegyében, a Latorca folyó bal partján fekszik Bodrogmező (1899-ig Lelesz-Polyán, jelenleg: Pol'any), többségében görögkatolikus község. A települést az Árpád-korban említik először, mint a néhány km-re fekvő, Leleszi Szent Kereszt premontrei prépostág birtokát. Az „oroszk”, vagyis a bizánci keresztények a 17. század folyamán telepedhettek le a faluban. 1667. június 5-én ugyanis Vaskovics István leleszi prépost szabadalomlevelet adott Popovics Péter, „görögh valláson lévő batykónak”, mivel ő és hívei elfogadták az egyházi uniót. „Czerkóját” ezért fölékesíttette, parókiát is építtetett, amelyben Popovics holtáig lakhatott, és élvezhette a katolikus plébánosokat megillető szabadságot. A közösség ettől kezdve a premontreiek kegyurasága alá tartozott. (A prépost levelének jelenleg a nyíregyházi Görögkatolikus Püspöki Levéltárban található másolatát 1896-ban készítette el az akkori parókus Leleszen.)

1741-ben Barkóczy Ferenc, egri püspök megbízásából írták össze az egyházközség javait. A templom alapítására vonatkozó adatot nem közöltek, csak azt jegyzik meg, hogy fából épült, kényelmes, a megfelelő felszerelésekkel el van látva, úgymint egy miseruhával, ezüstözött kehellyel és diszkosszal. A parókus Lupess Simeon, a parókia épülete elég rossz állapotban volt, még elődei építtették. Egy másik, az 1780-as évek végén készített vármegyei összeírás szerint a parókiát száz évvel korábban alapították, fatemplomáról viszont azt állították, hogy kétszáz éve már állt, és kétszáz hívő befogadására volt alkalmas. A faluban ekkor 314 görögkatolikus élt, a hozzá tartozó hat filiával együtt összesen 857 híve volt.

A jelenleg is álló kőtemplom barokk stílusú, szentélye félkörívesen záródik, az egész épület boltozott, nyugati végén karzattal, homlokzati toronnyal. A templom valódi ékessége a dúsan faragott, rokokó ikonosztázion. Az Utolsó vacsora kép hátoldalán olvasható felirat szerint nem sokkal a templom befejezése után készülhetett:

„Ezen templom és képállvány épült: 1794–1802; – megújított a mélt. Kegyur, az 1885-ben alapított takarékmagtár, és a hívek adományaiból 1893 évben. Kegyur: Méltóságos és főtiszt. Benedek Ferencz jászói prépost. – Lelkész: főtiszt. Antalóczy Imre; segédlelkész: t. Volovcsák Miklós. Éneklész-tanító: Plésa Ferencz. – Gondnokok: Leczo János, Szmolyák József, Béres Ján. és István. Csorosz József, Deák J. Leczo Istv. és Péter, Gerenyi J. Kopasz A. Szimko Istv. és Mihály, Vaszyly J. és Mihály; Szabó M. Tót J. bolyi; Demeter Gy. vékei; Orosz J. helmecki; Faragó J. Kopasz J. leleszi; Bohács Gy. Király J. zétényi. – Istené a dicsőség!”

Sajnos a képállvány faragójára és a festőjére vonatkozó adatot nem ismerünk. Szerkezete, faragványainak stílusa viszont nagyon közeli rokonságban áll az ungi Nevicke ikonosztázával, amelyet a hátán olvasható ószláv felirat szerint Martin Duhnovics faragott 1798-ban. Duhnovics állítólag már 1764-ben együtt dolgozott más faragókkal a közeli Kisberezna bazilita kolostorának ikonosztázionján is, amely 1946-ban a perházai templomba került. 1774-ben Bártfán említenek egy Martin Duchnovszkij nevű faragót, talán ugyanerről a mesterről van szó. Duhnovics 1809-ben, 600 rajnai forintért a záricsói (Drugethfalva) ikonosztáziont faragta. A bodrogmezői ikonosztázion képeit több festő festette. A négy alapkép és a Krisztus – mint nagy főpap – kompozíciói messze kiemelkednek a többi festmény közül, stílusuk alapján a hajdúdorogi ikonosztázionon dolgozó, majd Kassára költöző, bajai származású festő, Matthias Hittner munkái lehetnek, 1820 körül készülhettek. A többi kép – az ünnepek, apostolok, próféták – egy, a festészetben sokkal kevésbé jártas, gyengébb kezű mester műve.

A hajó északi oldalán néhány évtizeddel később szószéket állíttatott az akkori parókus, Prodán Péter bodrogközi esperes, aki évtizedekig szolgált itt (1811–1853). Adományáról a szószék kosara alatt, a templom falán elhelyezett, ószláv nyelvű fémtábla emlékezik meg (sajnos a pontos évszám már nem vehető ki). A szószék kosarát a négy evangélista, hátfalát Péter apostol – a mecénás patrónusa – képei díszítik, hangvetőjét klasszicista váza koronázza. Díszes faragványai alapján feltételezhető, hogy Molnár Demeter faragta, aki ebben az időben, 1835-ben a nagybereznai templom ikonosztázán dolgozott, de ő készítette 1839-ben az aranyosapáti templom szószékét is, amelyen az ittenihez hasonló, de magyar nyelvű emléktáblát helyezett el. A bodrogmezői templom egyházunk egyik gyöngyszeme, ikonosztázionja különösen veszélyeztetett, csak nagy összefogás mentheti meg ezt a csodálatos emléket.